

05 H 475

R

309

R. 279.

300

DISSERTATIO IVRIDICA
DE

IVRAMENTO IN REM

Autore L. 1. §. 3. ff. Quar. Rer. act. non. dat.

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,

PRINCIPE BORVSSIAE, MARCHIONE BRANDENBVRGICO, CETERA,

ET DVCATVS MAGDEBVRGICI GVBERNATORE,

IN ILLVSTRI REGIA FRIDERICIANA

PRAESIDE

SIMONE PETRO GASSER,

IVRIVM LICENTIATO,

IN AVDITORIO MAIORI

D. IVN. MDCCVI.

PVBlicAE ERVDITORVM DISQVISITIONI SVBMITTIT

IOHANNES BERNHARDVS Dollstein,

LAVTERBACO - FAGONO - FRANCVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

TYPIS IOAN. FRIDERICI GRVNERTI, ACADEM. ET SENAT. TYPOGR.

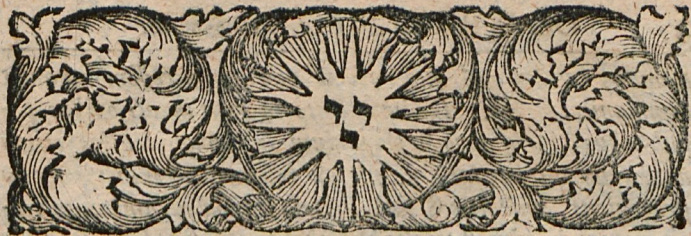
MDCCXL.

(4)

05 H 475

OECONOMIA

TOTIVS DISSERTATIONIS.

IN jurejurando religio, quatenus exterius in foro se exerit, consideratur, hinc propria superstitione jurare civiliter licet §. I. Jurisjurandi sunt diversæ species, quæ vulgo tractantur, non æque hæc de juramento in rem §. II. Quod describitur, quatenus scil. tertio nocere & prodesse potest, ejusque utilitas demonstratur §. III. Porro ejus natura & autoritas diversis legibus fundantur §. IV. In quibus partim pro solutione reputatur, ibi an exceptio juramenti non præstiti habeat jura exceptionis non num. pec. §. V. partim pro transactione & re judicata, partim pro litis-contestatione, & quomodo perpetuet actionem temporariam §. VI. ita ut pœnam doli faciat transire ad heredes, & de juramento hoc in judiciis famosis §. VII. porro, quis deferre & remittere possit juramentum in rem traditur §. VIII. & quomodo hæc iuramenti species continetur in intricata l. 18. ff. de jurejur. §. IX. quibus deferri possit, & an obstet privilegium quorundam circa formam jurandi, explicatur §. X. Causæ quoque, in quibus locum habeat, adducuntur, & quidem in societate perpetuanda,

A 2

tuanda, cessione, & qua ratione moram successori jurantis communicet §. XI. De iuramento in rem in actionibus popularibus, & quomodo perjurium jus emphyteuseos etiam ante triennium tollat, ac jus ex restitutione minoris tertio proveniens, videatur §. XII. Item, quod iuramentum tertio noceat in vim specialis hypothecæ, & suppleat defectum solemnitatum in ultimis voluntatibus §. XIII. de aliis quoque iuramentorum speciebus, in quibus iuramentum in rem applicabile sit, agitur, & quidem de purgatorio & iuramento in litem, ibi simul negatur, in rebus estimandis dari iuramentum in litem veritatis §. XIV. De iuramento supplementario & desuper formata controversia contra Consultrissimum Dominum D. Gerber. vid. §. XV. & XVI.

§. I.

Ivinarum atque humanarum rerum notitia Jurisprudencianostra divinas quidem res eatenus saltem considerat, quatenus per viam humanarum actionum exterius se exerunt; Inde Religio & Conscientia & Sacramentum in forum prodeunt & tribunal, & ibi dijudicantur. Hac ratione Jusjurandum, quod nos jam tractamus, in supplementum externæ probationis adhibetur, & nihilominus pertinet ad Religionem, maxime ad conscientiam, & vocatur Sacramentum in specie *auth. sacr. publ. C. si adv. vend.* Nec obest, quod ea, quæ affirmativam vel negativam

tivam simplicem excedunt, a malo sint, nam & hic differentia inter malum culpæ & pœnæ adhiberi posset. Quare non est paradoxon, quod Divus Pius Jurejurando, quod propria superstitione juratum est, standum rescripsit, *l.5. §.1. ff. de jurejur.* cum veritatem saltem quæramus mediante religione, quæ, an vera an falsa sit, Theologis vel potius DEO dijudicandum committimus, nec dubitamus, Judices veritatem tum temporis æque compertos esse, cum per caput suum, *l.3. §.4. vel filiorum suorum l.4. ff. eod.* partes jurarent, vel per genium Principis, vti eam speciem Senatus Romanus post Julium Cæs. vel potius ejus infortunatam cædem recepit, prout ex Dionis *lib. 44.* hanc, & aliunde varia jurandi genera collegit Briss. *lib.8. de form. pop. Rom.* Egregium sane genus, & cum regulis prudentiæ maxime conjunctum! quod non tantum usu duravit, & continuatum, verum etiam deinceps nova qualitate auctum, quæ in eo consistebat, ut, si quis *per genium principis* jurasset & pejerasset, fustibus castigandus dimitteretur, & superdiceretur ei: *προσωστῶς ἢ ὄμνως ἰ. e.* petulanter ne jurato, *l.13. §.f. ff. de jurejur.* quæ solennitates si hactenus in usu essent, plures vel propter Principem, vel propter pœnam non temere ad jurandum faciles forent, & quanquam per genium Principis jurare Christiani intermiserunt, attamen per salutem Principis quandoque jurarunt, v. Tertull. *in apologet. c.32.* at nos hæc tantummodo præfati, non in præsentis juramenta in genere, sed nostram speciem tractaturi aggrediamur.

§. II.

Varias vero & admodum diversas Juramentorum species a Legum Interpretibus, vel his potius, qui vastum disciplinæ, exiguum Juris Corpus vel eius interpretationem in systemata Jurisprudentiæ patriæ, quantum possibile, transformarunt, data juramentorum explicandorum occasione traditas produisse, cognitum cuique satis est; Jurisjurandi autem in rem & in personam distinctio, quod adeo ex professo ac reliquæ Juramentorum differentiæ tractata sit, non facile meminimus, quantum hæctenus meminisse nostrum est. Quod, quominus observavimus, tanto magis miramur, cum hæc distinctio legalis sit, & ideo venerabilior, quibus distinctiones & definitiones legibus contentæ alias tanquam ipsa Legum autoritas æstimatæ sunt; At vero hanc nostram differentiam in ipsis rerum obtinere argumentis, & suppeditatis legibus, & facta deductione e natura rerum & negotiorum ulterius patefcet.

§. III.

Quid sit Jusjurandum, quævis fere compendia catechetica sive theologica vel juridica abunde doceant, nos saltem, quid sit iuramentum in rem, pro scopo nostræ dissertationis consideramus, & utimur quidem voce juramenti in rubro velut magis practica & stylo curiali probata, licet vocabulum jurisjurandi in textibus juris ut plurimum reperiatur. Supponimus autem distinctionem terminorum in rem, & in personam, juxta tractationem juris analogicam & communem, quod sibi invicem contradistinguantur

tur ita, ut vox in re sive in rem semper ratione effectus sui etiam tertiæ personæ non contrahenti vel rem saltem habenti intuitu ipsius rei commodum vel incommodum communicet, quod secus est ratione vocabuli ad rem sive in personam, quo mediante negotia mere personalia indigitantur, quæ personam agentem, contrahentem scil. vel delinquentem tantum stringunt, atque adeo alteri nec commodum nec incommodum adferre possunt, illaque negotia producant actiones, quæ in rem vel in personam dantur, & efficiunt jus vel in re, vel ad rem, quæ distinctio ita necessaria est & utilis, ut eam fundamentum totius praxeos vocare haud dubitet Dn. Ludovici *in Distinct. jur. ad tit. ff. de Rer. Div. dist. 1.* quibus præcognitis nunc facile apparet, nobis juramentum in rem dici, quod ultra personam jurantis etiam tertiæ personæ vel prodesse vel nocere potest; Quam rem demonstrare & ad plerasque fere juramentorum species applicare arduum sane erit, cum plerumque juramenta considerentur tanquam mere personalia, quæ personas jurantium non transgrediuntur, id quod apud plerosque Dd. in regulam abiit, quæ tradita videtur in *l. 3. §. 3. ff. de jurejur.* & variis textibus juris, ubi ratio tanquam generalis exhibetur, quod jusjurandum alteri nec profit nec noceat, cujus occasione, & quando nihilominus juramentum auctoris successori nocere vel prodesse deprehendunt, Dd. mirum in modum agitantur, distinguendo v. g. quod successor non sit habendus pro altero v. Setser. *de jurament. lib. 4. cap. 7. n. 14. 15. sqq.* non vero obseruando, quod illa juramenta, de quibus in textibus traditur, sua

sua natura sint personalia, & personam jurantis tantum tangant, addimus, id quod in futurum patefcet ulterius, quod non omnia iuramenta successorem teneant, & quod non omnis alter, cui iuramentum tertii succurrit, hujus successor sit, ex quibus apparet, omnes illas difficultates fundata distinctione formali inter iuramentum in rem & personam leviori via removeri posse.

§. IV.

Idque eo magis, cum tot egregii casus, quorum solius naturæ beneficio iuramentum in rem apparere potuisset, Legibus contineantur, quarum nonnullas præoccupando in medium protulisse juvabit, & quidem prima esto, quam in rubro adduximus, in qua nostra distinctio verbotenus continetur *l. 1. §. 3. ff. Quar. rer. act. non dat.* cujus verba hæc sunt: *Si fideiussor juravit, siquidem DE SUA PERSONA tantum juravit, quasi se non esse obligatum, nihil reo proderit, si vero IN REM juravit, dabitur exceptio reo quoque, quæ lex iuramentum in rem & in personam accuratissime separat; Equidem non negamus, si eam penitius intueamur, subtilem intercedere distinctionem inter sensum verborum in rem, prout nos eo utimur, siquidem in textu sensus in se non est talis, qualem nos volumus, ac ulteriori circumscriptione declaravimus §. præced. scil. perinde atque actio in rem dicitur, cum tamen in textu verba in rem idem velint ac pro toto debito sive liberatione ab eodem, quoniam vero per necessariam consequentiam sensus noster, & effectus, quem unice quærimus, declaratur, & naturaliter, pro negotii qualitate invenitur, non multum*

multum abest, quin asseramus, hanc explicationem nostram mystico sive, quod idem est, oratorio applicationis beneficio feliciter ad nos devolasse, quibus sufficere potest, intentionem in adducta lege clarissime fundatam demonstrasse, ulteriorem vero auctoritatem entis multiplicati si desideres, licet multam adduci posse facile negemus, sufficiat tibi B. Dn. Brunn. *ad ff. in Comment. ad all. l.* Adhuc alius textus ratione fidejussoris & correi & de horum juramento in rem, cum adhibita ratione dispositionis invenitur *in tit. ff. de jurejur. & ejus l. 28. in pr. §. 1. 2. & 3. in qua lege §. 4. usque ad 9. inspicias, deprehendes alium quoque effectum juramenti in rem, videlicet, si quis jurejurando se ab actione quadam liberavit, liberat se quoque ab alia actione, quæ intuitu ejusdem rei institui potuisset, non vero, si quis juravit, se non rapuisse etiam juvatur hoc jurejurando in actione furti; exempla vide *in all. §§. at ille effectus est minus principalis & scopum nostrum non æque tangit. Denique juramentum in rem non tantum correis & fidejussoribus prodest, sed & successoribus eorum, etiam iis, qui in rem successerunt, l. 8. ff. de jurejur. de quibus, & cui ulterius profit v. Zanger. de Except. part. 3. cap. 16. n. 29. 30. 31. & seqq. neque obstat natura actionis & modi obligandi, sive illa enim in rem sit, sive in personam, gaudent nihilominus successores dicto beneficio juramenti præstiti, ut contra Paul. de Castr. & Dd. *in l. ait Prætor. ff. de jurejur. concludit Donell. in Comment. ad dict. tit.***

B

§. V.

§. V.

Est enim juramentum loco solutionis, *l. 27. § 35. §. 1. ff. de jurejur.* & ita facta vera solutione & probata, quo minus quivis alius, qui ex eadem causa conveniri poterat, liberetur, non est dubium. Hac vero occasione cum de comparatione solutionis & jurisjurandi agamus, non possumus non monere, an non etiam intra biennium ob stare possit exceptio jurisjurandi nondum præstiti, quæ alias in se fundata est in *l. 9. pr. ff. de jurejur.* forte si Titius in schedula confiteatur Cajum jurasse, deinde vero intra biennium Cajo opponat dictam exceptionem non dati jurisjurandi, annon Cajus aliunde juramenti factam præstationem probare teneatur, & putamus propter *sup. all. l. 27.* omnino rem affirmandam esse, (licet non negemus, rarius spe juramenti præstandi in scriptis confessionem anticipari) non enim juramentum, quod loco solutionis est, majora privilegia circa sui probationem acquirere potest quam ipsa solutio, suppositis tamen ubique terminis ad solutionem habilibus; Ceterum illud quoque addendum, quod, si ita juratum sit: pecuniam numeratam reddam, habeat locum exceptio non numeratæ pecuniæ, si vero ita pecunia mihi numerata est, locum exceptio non invenit, v. Brunn. *ad L. 16. C. de non num. pec.* Zang. *de Except. p. 3. cap. 14. n. 73. § ibi all. Dd.* hic enim in rem juratum est, ibi res adhuc supponitur.

§. VI.

Sed & plures textus adfunt, in quibus singulariter juramentum in rem fundatur, quando scil. vis transactionis ipsi tribuitur in *l. 2. ff. de jurejur.* quæ sine dubio successores comprehendit & obligat, imo vero major est

est vis juramenti quam transactionis, quandoquidem transactio de crimine non capitali illicita est & infamis, & transigentem tanquam confessum & convictum prodit, *per famos. l. 18. C. de Transact.* quod secus est in eo, qui juramentum desuper præstat; Pro re judicata quoque jusjurandum est, imo majorem ea auctoritatem habet, *dict. l. 2. ff. de jurejur.* contra matrimonium vero uti nec transactionem, ita nec iuramentum valere nonnulli volunt, quod sane Papium sapit, vid. singularis hac de re dissertat. Excell. Dn. Jo. Sam. Stryk *de Delatione juramenti in matrimonialibus*, præprimis cum judicialis transactio contra matrimonium inter desponsatos valeat, *Carpz. l. 3. Jurispr. Eccles. D. 39.* At ille modus jurisjurandi in rem efficiendi non poterat præteriri, ubi solius juramenti beneficio res, quæ alias sua natura transitoria erat, & ubi obligatio alias expirasset, ad alterum nihilominus pervenire potest, videlicet, quando *in l. 9. §. 3. ff. de jurejur.* deciditur, quod per juramenti delationem & præstationem ex actione temporaria fiat perpetua, & ita Juramentum habeat vim litis contestationis, cujus natura alias est perpetuare actiones, quam sententiam in tantum valere, ut nec statutum certum tempus actionibus vel debiti petitioni præscribens, in contrarium valeat, tradit Seraph. de Seraph. *de Privil. Juram. Priv. 51. n. 2.* cui rei tamen elegantes limitationes quoad præscriptionem in merum odium negligentis introductam addit *n. 7. d. l.* Pari modo comparatio juramenti cum litis contestatione instituitur in *l. 28. §. ex quibus 2. ff. de Judic.* in qua simul regula formatur, quod ubi quis non tenetur iudicium

accipere, & litem contestari, ibi nec teneatur accipere juramentum delatum, quia hoc jusjurandum in locum litis contestatæ succederet, quo sensu hanc rem ulterius illustrat Ludovicus Gomez in §. *item si postulante n. 5. §. 32. Inst. de act.*

§. VII.

Et ita pœna quoque, quæ alias tenere debebat suos autores delicti, mediante juramento ad heredes transire potest, nisi sit criminalis *l. 20. pr. ff. de accusat.* quia juramentum est pro litis contestatione, lis vero etiam super pœna fuisset contestata, rursus per juramentum delatum præstitum, alter, qui detulit, in mora constituitur, sicut per litis contestationem Caballin. *de Evict. §. 3. n. 53.* Equidem, si naturam negotii hic introspicimus, forte ad litis contestationem affirmativam decisio magis quadraret, utpote quæ sua natura moram innuit, & nisi asserendum, quod litis contestatio negativa per probationem refutata, pro affirmativa habenda sit, ullam dispositioni rationem inesse desperaremus. Enimvero probe separanda sunt, quæ dolum personæ respiciunt, & personalia sunt in juramento, & quæ rem ipsam afficiunt, quod judicium finium regundorum in præsentem nostrum est; At objicies hujus occasione, altioris esse indaginis, an de dolo & in famoso judicio juramentum locum habeat, nos vero minime dubitamus, præprimis cum & causa civilis famosa esse possit, & contractus ad heredes transeant, dolus vero per consequentiam tali juramento tantummodo elicitur, potissimum ipsa res, si itaque juramentum in causis famosis civilibus recusaretur, sane egregia probationis spe-

Species deficeret, & adimeretur per indirectum, adeoque duo istiusmodi juramenti sunt capita, alterum in rem, alterum in personam, non vero quædam qualitas personalis potest tollere juramentum in rem; & licet dissentiat Carpz. p. 1. c. 12. def. 31. attamen mutavit opinionem p. 3. Dec. 231. v. Struv. Exerc. 17. th. 40. & omnino Bach. ad tit. ff. de his qui not. inf. C. 2. p. 769. Hill. L. 24. c. 2. lit. Q. Equidem quandoque natura juramenti mixta esse potest, & adeo difficilior in eo personalium, & quæ in rem sunt, adjudicatio, sic juramentum respondendorum tantummodo pro specie juramenti calumniæ habetur a plerisque Dd. v. Mev. p. 3. dec. 175. & ita ad juramenta personalia sine dubio referendum esset, at vero æstimamus, hoc tantum valere, quatenus juramento litis decisorio opponitur, alias enim juramentum respondendorum etiam vim litis contestationis habere, & consequenter eatenus in rem esse, & quæ de comparatione litis contestationis & jurisjurandi diximus, hic applicari posse, persuasi sumus.

§. VIII.

Hiscæ igitur de natura juramenti in rem generaliter suppositis, sequitur nunc de delatione ejus, & quis juramentum in præjudicium vel favorem tertii deferre possit, & quidem facile patet, eum, qui intuitu & ratione rei lucrum vel damnum cum altero habet commune, vel qui rem ad tertium transferre potest, ita ut illius factum præstare teneatur, vel denique si extrajudiciale sit, quemque cuique per quemcunque conventionis modum deferre posse, rejicimus vero

B 3

ante

ante omnia falsum postulatum, quod, cui referri non potest jusjurandum, ille nec deferre possit, quod monet Ant. Faber *l. 4. Cod. tit. 1. def. 9.* & ex eo Carpz. *P. 1. c. 14. def. 16.* nam nec aëtori, qui rei notitiam non habet, referri potest, cui tamen deferre omnino permisum, *l. 34. §. 8. ff. de jurejur.* Cravetta *conf. 207. seqq.* inde arguimus, si persona infamis juramentum in rem præstandum detulerit, honestæ personæ præjudicium adferre posse, nec excipimus delatores juramentorum nisi mentis & administrationis expertes, quorum tamen defectum tutoris vel curatoris autoritas supplere potest. *per l. 1. §. 1. ff. Quar. rer. act. non dat.* de minore autem quæstio est dubia & variis causis, & textuum argumentis controversa, quam tamen ad naturam rei si applicemus, considerando, quod minor sine dubio adversus delationem in integrum restitui possit *per l. 9. §. si minor ff. de jurejur.* Gail. *L. 2. obs. 4. n. 11.* facile distinguimus, aut enim minor læsus est, aut non, si hoc, inutilis est quæstio, sin prius, ad quid juramenti delatio, quæ restitutioni obnoxia, nihilominus, ad nostrum scopum quod magis est, si tamen minor forte tanquam correus stipulandi juramentum deferat, annon usjurandum correo majorenni nocebit? & respondemus affirmando, quoniam restitutio est tantummodo beneficium personale pro minore introductum, & si alter reorum stipulandi jusjurandum detulerit, debitor alteri solvendo nihil agit, non tam, quia delatio juramenti pro litis contestatione est, de qua hoc asseritur, sed & propter generalitatem textus, *l. 16. ff. de duobus reis*, hoc est, quia debitor in solidum obligatus, simul duobus pro illo solido respon-

spondere non tenetur, probe vero hic qualitas correi stipulandi notanda ex *l. 2. ff. d. t.* & melius ex *l. 57. §. 1. ff. de solution.* Idem est, si alter stipulandi reus juramentum remittit; hoc est, si se deferente, cum paratus esset alter jurare, gratiam ei facit. *l. 6. p. §. 1. ff. de jurejur.* hic enim eadem causa est, quæ ratione debitoris semel exspiraverat, alias vero in causis separatis regula manet, quod juramentum de re vel propter rem præstandum non remittatur, parte scil. altera invita, propter *l. Quotiens 14. ff. eod.* ubi, quod nec parenti, nec patrono, quoties propter rem juratur, tale juramentum remittendum, & separatur ibi juramentum in rem a juramento calumniæ, utpote quod mere in personam & pro persona præstatur, & ideo pro diversitate & speciali respectu personæ remitti potest, cum præsumtio sit pro parente & patrono contra calumniam *l. 16. ff. eod.* Carpz. *p. 1. c. 12. def. 24.* nec obstat *l. 34. §. 4. ff. eod.* cujus verba cum omnem analogiam juris turbent, sine dubio aliter legenda v. Godofred. *in not. ad d. l. eadem* iudex observare posset ratione ministrorum ecclesiæ, qui quandoque loco juramenti auf ihre Amts-Pflicht rem asserere se offerunt, si scil. pro persona sua, non in rem juraturi sunt, addimus, si tertius non habet jus quæsitum.

§. IX.

Antequam ad eos deveniamus, quibus juramentum hoc deferri possit, non possumus non adducere casum de delatione procuratoris ex intricata *l. 18. ff. de jurejur.* quæ cum §. precedente *3. l. 17.* tam tenaci compage conjuncta est, ut media illa verba:

nec

nec postea reus, qui semel juravit a Domino conveniatur, ad connexionem servandam prætulisse demum sufficeret. Videlicet, procuratorem in rem suam, & qui speciale mandatum habet, aut omnium bonorum administrationem, recte deferre juramentum, sensus est *dict. §. 3.* alias enim inquit *l. 18.* hoc est, si talis procurator non sit, non multum reo proficere, si fuerit ei de rato cautum, sive enim Dominus petat, cogetur docere reus LIQUIDO se jurasse, &c. quid vero hic sit liquido jurare, interpretes multum vexavit, ut multi præterierint legem, nonnulli pro vere jurare ut Duarenus, & aperte ut Accursius, vel σαφῶς ut Cujacius, verba intellexerint, quos refert Godofredus in not. ad d. l. Nos in tanta varietate non multum aberrare posse crediderimus, si idem ac in rem jurare, denotari censeamus, hoc est, ut probet reus, se in ipsam rem jurasse, quod juramentum tertium stringere potest, ita ut hic creditor juramento stare necesse quoque habeat, etiamsi factum procuratoris ratihabere nolit, forte si ipse juramentum impedire non potuisset, ut puta si reus manum jurato diffessus fuerit, procuratore juramentum diffessionis vel recognitionem urgente, nam nec ipse dominus recognitionem sine jurata diffessione solam prætereundum potuisset; ubi itaque forte procuratori instrumentum guarentigiatum cum mandato ad debitum exigendum tradiderat, hic sane cum recognitione sine dubio juratam diffessionem conjungere tenebatur, præprimis si non coram testibus obligationis instrumentum confectum sit, nam recognitio per testes, qui non tempore scripturæ præsentis fuerunt, sane omnem rationem & probandi naturam tollit, etiamsi

etiãsi dissentiat *Carpz. p. 1. c. 17. Def. 14 n. 7.* Pariter se res habet, si per modum conventionis, vel in ipsa obligatione juramenti mentio facta.

§. X.

Ratione eorum, quibus juramentum deferri potest, ut in rem sit, supponimus primo easdem qualitates, quas deferentibus paulo ante adscripsimus, etiã quoad juramentum voluntarium, quod cuique volenti, cui nihil cum illa re negotii, deferri possit: non enim est dubium, si tertio extrajudicialiter iusjurandum deferam, ut juret, Titium mihi, vel antecessoribus meis, vel majoribus solvisse, forte propter amplam & agilem Titii conscientiam, isque juret solutionem factam esse, exinde Titium liberari, etiãsi enim tertius de sua tantum scientia jurare possit, at tamen fuit juramentum in rem, & valet tanquam conventio, quæ inest delationi; *Don. lib. 24. c. 17. ib. Hillig. lit. K.* At ratione pupilli res diversa est, hunc enim juramentum deferre quidem non posse sine tutoris autoritate asseruimus paulo ante, nihilominus ipsi deferri illud potest, per *l. qui jurass. 26. in pr. de jurejur.* scilicet non invito *l. 34. §. 2. eod.* puta, ut delatum præstitum valeat in præjudicium etiã successorum deferentis, licet alias nec jurare, nec pejerare pupillus possit. *Paul. in d. l. qui jurass.* Imputent enim stultitiæ antecessoris sui deferentis, quod pupillum jurare voluerit; servo quoque & filio familias juramentum in rem deferri potest, ut Domino *l. 23.* & patri familias profit, *l. multo magis 24. ff. d. t.* & contra juramentum patris filio prodest *l. 26. §. 1. d. t.* de quo

C

tamen

tamen patris juramento duplex conceptus formandus: aut enim pater juramentum delatum præstat, filium dare non oportere, & tale omnino prodest filio; aut jurat, filium tantum in bonis seu peculio non habere, ut solvere possit, & filius conveniri adhuc potest, imo etiam pater, ut de peculio post juramentum acquisito solutio fiat. Cæterum, quæ de correo & fidejussore sæpe monuimus, ratione delationis ad socios quoque & litis consortes extendi posse non est dubium, nec putamus quicquam interesse, an ex iis aliquis Princeps sit vel illustris, vel judæus, vel alia persona, cujus forma jurandi aliam rationem habet, supponimus enim, formulam *hey Fürstlichen oder Adelichen Ehren und Treuen* hodie vim juramenti habere, *Mynf. 1. obs. 17. Gail. lib. 2. obs. 59. per tot.* & ratione judæi vel alterius, monuimus statim ab initio, quod jusjurandum propria superstitione dari possit; Nec denique, etiamsi probato perjurio eum, quem juramento suo liberavit altera pars, deinceps conveniri posse statuimus, tametsi enim alter obiiciat: quæstio quidem non est, an debeat, sed an juratum sit, at vero tu non jurati, nihilominus sufficit juramentum fuisse in rem, & non pro persona jurantis solummodo præstitum; id quod tamen limitandum in juramento a iudice delato *propter famos. l. admonendi 31. ff. de jurejur.*

§. XI.

In causis itaque, ubi juramentum in rem obtinere debet, accurata sane & ardua discretionis opus est, nec facile semper dijudicatu, an in rem juratum sit,

fit, etiamfi quandoque illud videatur. Ponamus, quendam e societate cum aliquo tertio contraxisse, si tertius socio alterius deferente juravit societatis nomine ab eo centum sibi deberi, non statim in rem juratum est, ut noceat reliquis sociis, supponitur enim adhuc qualitas illa personalis, an secundum legem & formam societatis debitum contraxerit, an non proprio, non societatis nomine hic considerandus sit, ut adeo hoc supposito reliqui socii in solidum non teneantur, v. Felic. *de societ. c. 30. n. 7.* Gratian. *Dec. 178. n. 11.* Fatnac. *tom. 2. Decif. Christ. Dec. 52. n. 3.* contra si socius se solvisse juret debitum a tertio præsum, reliquos socios omnino liberat. Ceterum etiamfi contractus societatis ratione durationis & continuationis ad heredes non transeat, attamen mediante juramento id effici posse, & qua ratione jusjurandum perpetuet societatem, & ad heredes transmittat, variis & elegantibus rationibus tradit Seraph. *de Seraph. de privil. juram. priv. 57. per tot.* quam sententiam tamen vix applicabilem existimaverimus, nisi per modum confirmationis juramentum accessisse fuerit suppositum, v. §. *solvitur. 5. Inst. de societ.* Etenim in contractibus confirmandis multum successori & tertio juramento commodi & incommodi adferri potest, quod etiam in causis ultimarum voluntatum procedere deinceps videbimus. Sane contractum valde iniquum, quo mediante Esau vendebat primogenituram, & inde resultantem prærogativam, vix ad heredes potuisse pervenire credimus, nisi jurisjurandi religio accessisset, qua mediante instar cautelæ confirmationem sibi fieri curabat

bat Jacobus *Genes. 25. in fin. v. Tiraquell. de jure primogenit. Quest. 29.* Quare in antecessum regulam formari posse putamus, quod effectus juramenti sit cessibilis, quia ad heredes transmissibilis. Cæterum illud quoque generaliter de juramento contractibus adjuncto notabile, quod moram operetur ipso jure, unde inferimus, heredem quoque pro moroso haberi posse ex juramento antecessoris, etiamsi interpellatio nulla præcesserit, quod inde colligimus, quoniam juramentum pro interpellatione habetur, v. Dec. in l. quod te. §. ff. de reb. cred. Corset. in rub. de jurejur. in 4. privileg. Cravet. Conf. 64. num. 2. nec interpellatione opus est, ubi is, qui dare velle juravit, perpetua conscientiæ interpellatione & animæ metu turbari debebat. At interpellabis, res conscientiæ sunt valde personales, & periculum animæ non transit ad heredes: respondemus, sufficere, quod semel mediante juramento mora intercesserit, de qua cum successores certi sint, nullum est dubium, illos quovis tempore solvere debere.

§. XII.

In reliquis juramentis contractibus adjunctis sive juramentis confirmatoriis generaliter notandum, quod contractus non improbatum vel delinquentis, licet lædenti effectum ad heredes transferant, quem alias servare obligati non fuissent, prout Dd. in casu cap. cum contingat de jurejur. & cap. licet eod. tit. in 6. Paul. Castrenf. conf. 65. & 67. est enim juramentum species quasi contractus, per l. depositi. §. 2. ff. de pecul. l. eum qui; §. si mulier, ff. de jurejur. & tollit omnem exceptionem

ceptionem & remedia, quibus contractus etiam per successores rescindi potuisset. Cravett. *Conf. n. 7. n. 9.* Roland. a Valle *Conf. 59. n. 18.* At vero de his dicere nimis ultra instituti nostri metas excederet, proinde vulgare esset, & quosvis fere de hac re scriptores intuentibus obviam; nos saltem quædam singularia juramenti in rem adhuc notabimus, quorsum referimus, quod in popularibus actionibus juramentum ab uno exactum etiam adversus alios proficit, ut nemo de populo amplius agere possit, si scil. bona fide & non per collusionem exactum sit, per dispositionem l. 30. §. in popularibus ff. de jurejur. cui addi potest, quod, cum actiones populares non dentur contra heredes, mediante tamen juramento id fieri possit, iuxta analogiam eorum, quæ supra diximus §. 6. Ita quoque de emphytevta notum est, quod non solvendo canonem non solum sibi, sed & successoribus præjudicet, puta in emphytevsi hereditaria, secus enim est, si non sit hereditaria, hoc est, si filio ex privilegio concedentis competat, & ita filio tanquam filio, non tanquam heredi concessa, v. Natta *Conf. 501. num. 15. it. Conf. 503. n. 3. §. 4.* Quando itaque Jcti statuunt, quod emphytevta, qui juravit statuto tempore canonem se soluturum, si non solvat, etiam ante triennium in civili, & ante biennium in ecclesiastica emphytevsi, hac plane privandus sit, v. Felin. in *C. querelam de jurejur.* non est dubium, quin illud juramentum in rem sit, & heredibus se communicet, & eodem modo emphytevsi amittatur, unde etiam apparet, nec perjurium adeo personalissimum, sed ejus effectum quandoque ad tertium

transitorium esse. Ratione restitutionis minoris quoque notabile, quod cum alias intuitu *l. 19. ff. de minoribus* curiosa ratione agitetur inter Dd. quomodo restituendus sit hæres minoris, vel quomodo quadriennium computandum, si minor juravit, hæc omnia cessent, & simul ipsum beneficium restitutionis, non enim in rem, hoc est, in contractum tantum juratum est, sed & quasi pro majorenitate, cum juramentum faciat ex minore majorem, uti communiter Dd. *in auth. sacram. pub. C. si advers. vend.* & in *l. si quis major. C. de transact.*

§. XIII.

Illud valde singulare est, quod juramentum operetur specialem hypothecam, videlicet si juravero, contractum me servare velle, idem est, ac si in eum eventum, ubi contractum non servavero, rem speciali hypothecæ objiciam, quod valde durum videri posset, cum alias natura non servati contractus ad interesse saltem actionem producat, quod præstando, qui ad factum se obligavit, regulariter liberatur, hypotheca vero etiam tertio obest, tanquam jus in re, nihilominus communiter dicta sententia traditur, ita, si quis locavit fundum & juravit durante locationis tempore, se contractui contravenire nolle, si tamen vendidit, emtor conductorem expellere neutiquam potest, ac si specialis hypotheca desuper concessa sit, cujus tamen mentio in contractu non facta. vid. *Surd. Dec. 225. num. 11. Zoanet. lib. 1. rer. quotidianar. cap. 23. in fin. Vasqu. lib. 3. illustr. controvers. cap. 57. n. 13. Setfer. de Juram. lib. 1. c. 25. n. 70.* cujus rei rationem in comparatione juramenti & hypothecæ specialis quærimus,

rimus, posset enim obstare, quod juramentum non possit immutare naturam contractus, ut ex personali fiat realis: at respondetur, nec hypothecam id valere, sed & illam esse accessoriam saltem ad contractum principalem, v. Benckendorff. *ad Seraph. in addit. ad privil. 158. n. 6.* non obstante *l. 2. C. de luition. pign.* quippe quæ ad præscriptionem tantum restringenda, perinde igitur, ac hypotheca specialem consensum de re illa in specie obliganda prodit, ita quoque juramentum idem præstat in superiori casu, cujus decisionem etiam ad pactum protimiseos & reliquos contractus ceteris paribus extendi posse non dubitamus. In vltimis voluntatibus quoque juramentum tertio multum prodesse potest, quando scil. juramentum supplet defectum solemnitatum, & ita efficit, ut testes præsumantur specialiter rogati, Alciat. *in præsumpt. regul. 3. præsumt. 13. n. 4.* habetque vim clausulæ codicillaris *per l. cum pater 77. §. filius matrem 23. ff. de legat. 2. ibi Bart. & fidei commissi, Bart. ad l. 16. ff. de donat.* veluti si quis juret in testamento Titium non plus quam centum debere, quod plus debet tanquam fideicommissum i. si relictum censebitur.

§. XIV.

Vltimo loco restat dicendum, an in omnibus juramenti speciebus in rem jurari possit, & quidem repetenda sunt ea, quæ ad naturam juramenti in rem quadrare in antecedentibus præmonuimus; cujus itaque juramenti species pro objecto saltem qualitatem personalem habet, illa huc non pertinet. Et hæc regula facile quoque comprehendit non tantum quæ juramenta pure & mere talia sunt, sed & quæ,

quæ, etsi in rem videantur, nihilominus latentem quandam conditionem personalium includunt: Ita juramento purgatorio regulariter quilibet saltem pro sua persona præsumptiones & suspiciones a se avertit, & ita si plures adsint gravati, illis eodem juramento non succurritur, nihilominus, si ita in rem juretur altero deferente, ut simul fundamentum præsumptionum contrariarum vel suspicionum plane tollatur, videlicet illam rem, de qua suspiciones desumptæ sunt, nunquam in rerum natura fuisse, sine dubio reliquis omnibus gravatis juramentum proderit: & e contrario si vnus ex pluribus interveniente reliquorum consensu se purgaturus est, & in purgatione defecerit, reliquis nocebit, & omnes pro convictis habendi erunt, v. Setser. *de Juram. lib. 3. cap. 11. n. 49.* Quoad juramentum vero in litem, si plures adsint, ardua res erit, est enim juramentum in litem res æstimationis, æstimatio res judicii, at vero quot capita, tot judicia, quot corda, tot æstimationes ex affectibus quippe provenientes, id quod elegantissime pluribus docuit Excell. Dn. Thomasius in *Dissert. de Pretio Affectiois in res fungibiles non cadente cap. 3. §. 24. & seqq.* præcipue, si supponamus, quandoque juramentum in litem affectiois, quandoque veritatis, locum habere. At vero monendum nobis hoc loco statim ab initio est, nos illam differentiam in rebus æstimandis ex rationibus dicendis plane non agnosce-re, omne enim in litem juramentum rei æstimatorium affectiois est, & ex affectioe determinatur, aliud est in præstando interesse, age videamus, annon hæc sententia stare possit. Equidem regerent Dd. communi-

munitur: in juramento in litem veritatis tanti lis saltem æstimatur, quanti revera valuit, nos vero quærimus, quid hoc sibi vult? respondent, secundum communem valorem, at vero nos nec hæc comprehendimus nisi tanquam petitionem principii: quis enim determinabit illum valorem? non judex, nam si hic rem æstimare vel valorem determinare aliter possit, juramentum in litem veritatis juxta itidem communem opinionem plane non habet locum, vid. l. 3. l. 4. §. f. ff. de in litem jurando, ergo æstimationi jurantis res unice committenda, quam sua natura esse rem judicii & affectionis præoccupavimus, qualis tamdiu manet, quamdiu judex æstimationem determinare & ita æstimantis affectionem vel affectum compescere nequit, & quando illud potest, iterum juramentum in litem veritatis non habet locum, ergo est ens rationis, nisi dicamus, illud, quod ex affectu in causa propria æstimatur, præsumendum & fingendum esse, ac si verum pretium esset, ratione juramenti itaque in rem quoad juramentum affectionis, notandum, quod illud hic non facile intervenire, hoc est tertio prodesse vel nocere possit, cum correi & socii & litis consortes omnes hodie pro parte rei divisa considerari possint, nisi forte ratione ejusdem mercaturæ socii sint. v. Perez. ad tit. de duobus reis n. 17. Carpz. P. 2. c. 17. d. 12. §. 15.

§. XV.

Denique in suppletorio quoque juramento, si plures adsint, unus in rem jurare potest, ubi tamen ad illum potius respiciendum, de cujus vitæ integritate magis constat; plura vero de hac juramenti specie

D

cie

cie occurrent ex sequenti facti specie, quam ut altius consideremus, nimiam occasionem nobis præbuit Clarissimus & Consultis. D. GEORG. GERBET, illam proponendo in tractatu *de cautel. Jurament. p. 549. & seqq.* Est vero causa appellationis Dominorum de Marschalch contra den Königl. Preuss. Obristen Hn. Hans Adam von Ende, quam ex ipsis actis refert, quæ cum & nos ad manus habeamus, videntum, qua fide ac discretionem relationem perfecerit, quo facto tertium ad judicandum enixe invitamus. Ut vero brevitati studeamus, factum est tale: Dominus de Wutenau in feudo Saxonico Schnadiz simultanee investitum sibi assumpsit extraneum quendam Dominum de Marschalch, multis tamen conditionibus præscriptis & expressis in speciali pacto & reversu feudali, quarum huc pertinet illa, quod Dn. de Wutenau omnem liberrimam dispositionem sibi reservavit, etiam sine simultanee investiti de Marschalch consensu vendendi feudum, dandis tamen in hunc eventum mille imperialibus, postea vendito feudo Schnadiz, non mille imperiales sed eorum loco aliam simultaneam investituram in feudo Anhaltino Trinum itidem a Dn. de Wutenau & pecunia quidem Schnadizensi acquisitum accepit, quæstio est: an non sub iisdem conditionibus, præcipue cum in pacto de Schnadiz Dn. de Marschalch in eum eventum, ubi feudum finita masculina progenie de Wutenau, ad se perveniret, tredecim mille imperiales heredibus de Wutenau allodialibus se soluturum promittere debuerit, ut sane ridiculum sit, in feudo surrogato Trinum, filiabus de Wutenau neglectis, Domino de Marschalch simul-

simultaneam investituram sine his effective repetitis & ad feudum Trinum transeuntibus acquisitam intelligi debere; at hæc ne quidem sufficiunt, ipse Dn. de Marschalch deinceps subscripta obligatione super Trinum tanquam simultanee investitus non tantum expressam mentionem reversus & pacti feudalis fecit, sed & conditionis pecuniæ a se aliquando exsolvendæ heredibus de Wutenau allodialibus, in eventum accepti feudi Trinum, proinde elaborata quædam facti species adest, a justitiario Dni de Wutenau, filio, qui adhuc vivit & desuper juravit, in calamum dictitata, qua mediante probatum, quod illo tempore, cum uterque de Wutenau & de Marschalch adhuc viveret, jam expressa mentio inter illos facta de surrogatione a Schnadis ad Trinum, orta tum temporis lite, an non Dn. de Wutenau, qui sæpe dictos mille imperiales solvere volebat, satisfaciat domino de Marschalch, per acquisitionem alterius simultaneæ investituræ Trinum. His igitur circumstantiis in foro sat agitatis, sententia pronuntiata est, concepta a Dnn. Marpurgensibus, qui non potuerunt non dominum Tribunal von Ende, tanquam possessorem feudi Trinum, contra quem filii dicti domini de Marschalch actionem feudi revocatoriam instituerant, eo quod pactum patris præstare necesse habeant, plane absolvere, quæ sententia publicata cum omnibus circumstantiis, quas adduximus probatis & documentis adhibitis videre est in deductione quadam publicata, cui titulus: A Stenmäßige deductio juris & facti &c. in causa des Königl. Preußl. Obristen Herrn Hans Adam von Ende Beflagten und Appellaten contra die Herren Gebrüde-

brüdere die Marschalle von Bieberstein Klägere und Appellanten &c. At vero post illam sententiam, & in leutationis instantia pronunciarunt Dni Wittebergenses, & antequam absolverent reum, nescio qua subtilitate juramentum suppletorium desiderarunt super quadam circumstantia, scil. quod reversus ille de Schnaditz Saxonico feudo, in curia feudali Anhaltina, ubi de Trinum lis agitata, ante litem motam repertus fuerit, utpote quam circumstantiam in reprobatione præsumtionis loco obiter allegaverat Dn. von Ende.

§. XVI.

De hoc vero juramento suppletorio inter consultissimum Virum & nos potissima erit quæstio, nam reliqua ad nos in præsentem non pertinent; ita enim ipse format controversiam, quod scil. non possit jurari in supplementum de credulitate a reo, cum ne quidem de veritate valeat, ubi actor plene probavit. Antequam itaque ad hæc respondeamus, primo loco videndum, an in facto res ita se habeat, atque consultissimus vir adduxit, ita enim pag. 549. n. 272. in duo distincta capita ipse dividit juramentum a Dnis Wittebergensibus postulatum, & utrumque de credulitate esse firmiter asserit, in verbis: Und zwar, daß er sowohl glaube und davor halte, daß (1) der Schnaditzsche Lehns-Vergleich zur Zeit, da der Domherr von Marschalch die Mitbelehnenschaft am Ritter-Gut Trinum erhalten, in das Fürstliche Lehns-Archiv zu Cöthen wäre geleyet, und er also auch (2) glaube und davor halte, daß der Vergleich damahls wäre wieder erneuert worden; Cui sane

fane terribili facti immutationi non possumus meliori via obviam ire, quam ut ipsa verba sententiæ Wittembergensis, quatenus huc pertinent, expressa in medium producamus, quæ vero ita se habent: Im übrigen aber, und was Klägere anlanget, verbleibet es angeregter, ingleichen, wann Beklagten Principal zuforderst nach vorhergehender scharffen Verwarnung für der schweren Strafe des Meineydes, eydlicherhalten, und, daß der, zwischen Ludwig von Wuthenau, und George Job Marschalln von Biberstein, wegen des Guts Schnaditz aufgerichtete Lehns-Vergleich, unterm dato den 6ten Maji Anno 1658. vor angestellten Proceß in dem Fürstlich Anhaltischen Archiv zu Cöthen, in Originali verwarlich zu befinden gewesen, demnach er glaube und gewiß dafür halte, daß angezogener Lehns-Vergleich von ermeldten Pacificenten ebenmäßig auf das nachhero erkaußte Gut Trinum erstreckt worden, in Supplementum geschworen, Klägers und Mit-Klägers Leuterungen ungeachtet, bey dem, den 6. Septembr. des abgewichenen 1701. Jahres eröffneten Urtheil billig, jedoch wegen Beklagten mit diesen Erklärungen, daß so dann dessen Principal von angestellter Klage zu entbinden und loßzuzehlen, hingegen nur zwey fünff Theil von denen erkandten 700. Thln. Klägers Principalen zu erstatten schuldig, von Rechtswegen. Jam quæso & iterum quæso judicet omnis cordatus, an utrumque juramenti caput sit credulitatis, an non primum expresse de veritate agat, atque adeo cum sane

maximus controversiæ status hoc loco in eo fundetur, an pactum Schnadizense in curia Anhaltina fuerit re-
 pertum, & quidem ante litem motam, quod iterum
 minus rite mutavit Dn. Autor, de quo casu agit pri-
 mum caput juramenti; judicet iterum quisque, an
 fundamentum causæ in juramento aliquo credulitatis
 positum sit, illo enim factò probato, juramentum cre-
 dulitatis de extensione pacti & surrogatione parum ad
 rem faciet, sed hæc credere tum judicis est, qui valde
 incredulus esset, si non illo probato hæc facile colli-
 geret. Et sine dubio Dn. von Ende cum feudum a
 Dno. de Wutenau emeret, hoc pactum a patre domi-
 norum de Marschalch celebratum in Curia feudali
 sibi monstrari curavit, ut de veritate jurare apprime
 potuerit, post semiplenam hujus puncti factam pro-
 bationem, quam ex suppletorio supponimus. Atque
 adeo tantum abest, totam causam esse juramento cre-
 dulitatis decidendam, ut potius nos addamus, illud ju-
 ramentum nec quicquam ad rem facere, cum illius fa-
 cti Dni. Marpurgenses in prima sententia & rationibus
 decidendi ne quidem mentionem fecerint, sed ad clara
 & liquida documenta sententiam potius conceperint:
 accedit nunc ex post factò, quod dominus tribunus
 von Ende acceptum illud juramentum beata morte
 suppleverit, mors enim pro juramento est, de qua re
 varios textus & Dd. alleg. vid. apud Setser. *de juram.*
lib. 5. cap. 4. num. 26. Quare satius fuisset ea omittere,
 quæ in *seq. p. 576.* de collusionem & suspicione perjurii
 adduxit Consultissimus Dn. Autor, durum enim satis
 est, ex nuntii cujusdam vilis hominis enuntiatione il-
 lustris Regiminis personas illustremque virum collu-
 sionis

fionis arguere, & si forte de vitata vel vitanda suspi-
 cione perjurii ipsi sermo fuisset necessarius, potuisset
 adducere ex actis, quod cum acta Marpurgum essent
 translata, Dn. von Ende sollemnissime protestatus fue-
 rit, cum fama ferret publica, & acta & dominum de
 Marschalch Marpurgi esse, quod sententia nihilominus
 pro Dn. von Ende lata, quæ sane Marpurgensis erat,
 & Dn. de Marschalch omnino etiam ibi adfuerat, quod
 denique Marpurgo Wezlariam venerit, ibi quæ inter
 eum & procuratorum quendam circa collusionis ma-
 teriam, prout acta volunt, agitata sint, humaniores eri-
 mus non allegando, quod his omnibus non obstanti-
 bus dominus principalis ejus rite & optime ad juramen-
 tum prætenfa via admittendus fuerit. Hæc circa fa-
 ctum & qualitates personarum monuisse sufficiat, bre-
 viter saltem, ne diutius in parergo commoremur, con-
 cludendo addimus, quoad punctum juris, quod acto-
 re licet plenissime probante, reus semiplene saltem
 probans nihilominus ad juramentum suppletorium
 admitti possit, nisi omnem rei semiplenam probatio-
 nem rejicere sententia sit, quid enim probatio actio-
 nis conferre potest ad probationem exceptionis, circa
 quam probandam de actione plane nulla quæstio est,
 sed tantum, an non exceptione actio elisa sit, loqui-
 mur autem de exceptione actioni directo contraria v.
 g. solutionis vel pacti specialis, qualis in nostro casu
 adest, negamus deinceps juramentum credulitatis in
 suppletorio plane non habere locum, quod thetice
 negandum *per vulgata*: hypothetice enim distinguimus
 quoque inter juramentum pro fundamento causæ &

pto-

pro præsumptione & circumstantia quadam saltem adhiberetur, denique addimus, si plures adsint litis consortes, unus jurando in supplementum reliquis prodest, puta si in rem juraverit.

F I N I S.

COROLLARIA.

I.

Provocatus homicida non est sicarius ideoque non tenetur L. Cornelia.

II.

Datur moderamen deculpatae tutelae, quae tametsi ratione defendentis putativa saltem sit, ad minimum tamen amovere potest dolum ab homicidio, poenam ordinariam a culposo.

III.

Periculosum est, dolum præsumere ex facto illicito, tale enim nullum est, nisi vel propter dolum vel propter culpam, illicitum vero ex dolo, non est dolus præsumtus sed verus, ex culpa, neutrum, nisi omnem doli & culpae differentiam remove sententia sit.

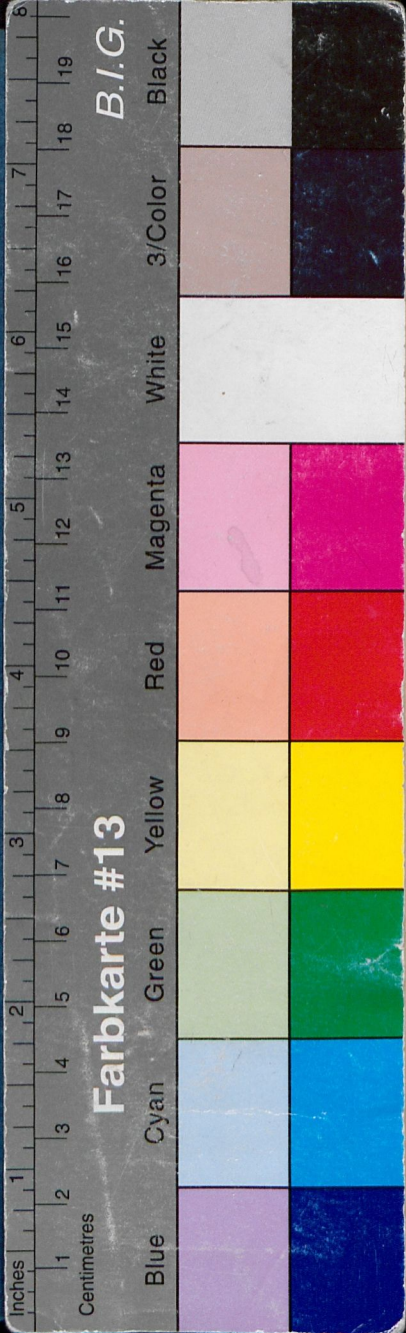

05 H 475

ULB Halle 3
004 218 981

R. 309.

300

DISSERTATIO IVRIDICA
DE
**IVRAMENTO
IN REM**

Autore L. 1. §. 3. ff. Quar. Res. act. non. dat.
QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,

PRINCIPE BORVSSIAE, MARCHIONE BRANDENBURGICO, CETERA,
ET DVCATVS MAGDEBURGICI GVBERNATORE,
IN ILLVSTRI REGIA FRIDERICIANA

PRAESIDE
SIMONE PETRO GASSER,
IVRIVM LICENTIATO,

IN AVDITORIO MAIORI
D. IVN. MDCCVI.

PUBLICAE ERVDITORVM DISQVISITIONI SVBMITTIT
IOHANNES BERNHARDVS Dollstein,

LAVTERBACO - FAGONO - FRANCVS.

HALAE MAGDEBURGICAE,
TYPIS IOAN. FRIDERICI GRVNERTI, ACADEM. ET SENAT. TYPOGR.
MDCCXL. (4)

